

WILLY VANDERSTEEN

De Rode Ridder

DE EERSTE AVONTUREN 1959 • 1960

STANDAARD UITGEVERIJ

Alle verhalen van De Rode Ridder zijn met hun originele belettering, zoals ze destijds in de eerste albums uit de reeks verschenen, opgenomen in deze integrale bundeling. Er is resoluut voor authenticiteit gekozen, zelfs als dat niet in overeenstemming is met de spellingsregels van het hedendaagse Nederlands. Fouten tegen onder meer de dt-regel werden dus ook ongemoeid gelaten.

© 2019 Standaard Uitgeverij
Rijnkaai 100/A1, B-2000 Antwerpen

Lay-out: Leuk Ontwerp!
Opmaak dossier: David Steenhuyse
Met dank aan Ivo De Wispelaere

www.standaarduitgeverij.be
info@standaarduitgeverij.be

Alle rechten van reproductie, vertaling en aanpassing
zijn uitdrukkelijk voorbehouden voor alle landen.

D/2019/0034/67
ISBN 978 90 02 26781 9

ER WAS EENS...

“Zoals alle dolende ridders dwaalt Johan, de Rode Ridder, door het land op zoek naar een gelegenheid om zijn zwaard in dienst van het recht te stellen.” Met die woorden start de voorpublicatie van het eerste *De Rode Ridder*-verhaal *Het Gebroken Zwaard* op 5 november 1959 in de kranten *Het Nieuwsblad* en *De Standaard*. Het uiteindelijke album ligt datzelfde jaar, netjes op tijd voor de kerstperiode, in de boekhandel nog vóór het verhaal in de kranten afgelopen is. *Het Gebroken Zwaard* is een van *De Rode Ridder*-verhalen dat het snelst is afgewerkt, maar waar Willy Vandersteen zelf het minst toe heeft bijgedragen. Hij maakt in 1959 namelijk een reis naar het Verre Oosten op kosten van de krant terwijl een aantal getalenteerde medewerkers het verhaal volledig afwerkt tijdens zijn afwezigheid.

door Ivo De Wispelaere

Johan rijdt het verhaal binnen op de eerste prent van *Het Gebroken Zwaard* (deel 1, 1959).

Van boek naar strip

Hoewel de reeks in 1959 plots vanuit het niets lijkt te komen, bestaat de held al van kort na de Tweede Wereldoorlog. De avonturen van Johan, de Rode Ridder, starten in 1946 wanneer Leopold Vermeiren voor *De Kleine Zondagsvriend* (een jeugdbijlage van *Gazet van Antwerpen*) verhaaltjes schrijft over Johan die als lijfeigene werkt op de akkers van heer Oerold. Johan ontvlucht het lijfeigenschap en maakt als een soort Robin Hood vanuit de bossen het leven van zijn vroegere heer

zuur. Uiteindelijk keert hij als een volwaardige ridder, met rode tuniek, terug uit de bossen, sluit vrede met Oerold, en beleeft nieuwe avonturen.

De leesverhaaltjes worden eerst als losse deeltjes verkocht door uitgeverij Sheed & Ward. Illustraties zijn aanvankelijk van de hand van Jan de Simpele die Johan van zwarte lokken voorziet. Vanaf 1953 worden de losse verhaaltjes in twee boeken gebundeld. Wanneer Sheed & Ward in problemen komt, neemt de Zuid-Nederlandse Uitgeverij de reeks over. In 1959 krijgt Vermeiren

van de Zuid-Nederlandse Uitgeverij het voorstel om zijn verhalen van *De Rode Ridder* om te zetten in strips.

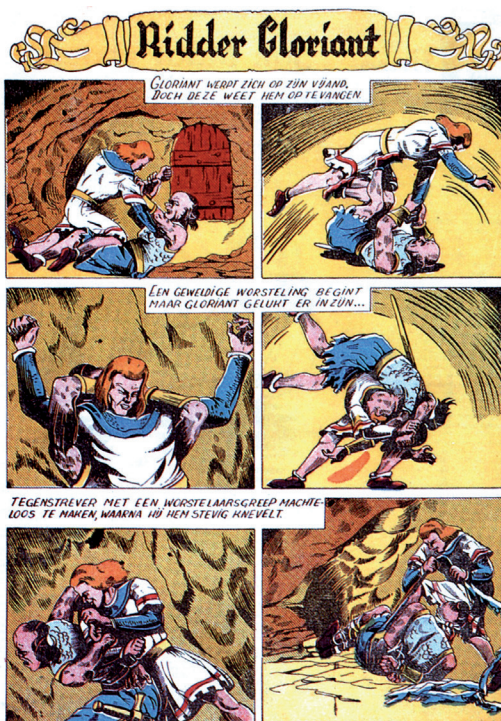
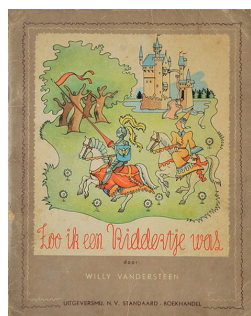
De verhalen worden op dat moment geïllustreerd door Karel Verschuere. Uitgever Joris Schaltien suggereert dat Verschuere het best geplaatst is om de stripversie te maken. Leopold Vermeiren is het idee niet ongenegen, maar Karel Verschuere zelf bevindt zich daardoor in een ongemakkelijke spagaat. Hij is naast illustrator van deze boekenreeks namelijk ook medewerker bij Studio Vandersteen, waar hij bijvoorbeeld co-auteur is voor de reeks *Bessy*. Alle werk van Vandersteen wordt op dat moment bij NV Standaard Boekhandel uitgegeven.

Een stripreeks opstarten bij concurrent de Zuid-Nederlandse Uitgeverij kan Verschueres job bij Studio Vandersteen in gevaar brengen. De tekenaar bespreekt het probleem met zijn baas Vandersteen. De kwestie raakt opgelost doordat uitgever Antoon Sap van NV Standaard Boekhandel schrijver Leopold Vermeiren overtuigt om de Zuid-Nederlandse uitgeverij te verlaten en zijn boeken in de toekomst bij hem uit te geven. De jeugdboeken over de Rode Ridder en de nog te maken strips zitten vanaf dan bij dezelfde uitgever.

De Rode Ridder is niet het eerste ridderverhaal dat Vandersteen onder handen neemt. In 1945 vecht Lancelot in het weekblad *Bravo* een koldereske strijd uit met heksen, tovenaars en Vikings, en trouwt op het einde van het verhaal

met prinses Alwina. Vandersteen illustreert in 1945 het kinderboek *Zoo ik een Riddertje was*, dat bij uitgeverij Casterman ook in het Frans verschijnt. Voor het familieweekblad *Ons Volk* tekent Vandersteen in 1946 de realistische avonturenstrip *Ridder Gloriant*.

Op de stripmarkt circuleren op dat moment nog andere middeleeuwse strips waarvan *Prins Valiant* (door Harold Foster), *Erik De Noorman* (door Hans G. Kresse) en *Reinhart de Eenzame Ridder* (door Rik Clément) de bekendste zijn.

Fragment uit *Ridder Gloriant* (1945-1946), een ridderverhaal voor *Ons Volkske*.

De jeugdboeken en de strips: gescheiden wegen

De jeugdboekenreeks en de stripreeks blijven naast elkaar bestaan. Daarom besluiten Vandersteen en Vermeiren elk hun eigen weg te gaan met het personage. In de jeugdromans vertrekt Johan op kruistocht waar hij een heleboel nieuwe vrienden ontmoet en mee probeert Jeruzalem te veroveren. Eigenlijk zal hij nooit verder raken dan Antiochië, momenteel de Turkse stad Antakya niet ver van de landsgrenzen met Syrië en Libanon.

In de stripreeks blijft Johan aanvankelijk onze eigen streken verkennen waar toernooien, belegeringen, heksen en roofridders genoeg inspiratie bieden voor spannende avonturen. Het uiterlijk van de boekenreeks-Johan verandert geleidelijk aan wel in de stripreeks-Johan waarbij het zwarte kapsel wordt ingeruild voor een blonde haarkleur en af en toe, op de cover, nog een verkeerd ingekleurde, bruine haartooi.

De reis naar het Verre Oosten

De reis naar het Verre Oosten doorkruist eigenlijk de plannen van Willy Vandersteen om met het eerste deel van *De Rode Ridder* te starten.

In 1959 krijgt hij de kans om op voorstel van de krant deze reis te maken samen met journaliste en schrijfster Maria Rosseels. Dit buitenkansje kan hij niet laten liggen. Ze vertrekken op 9 september 1959 via Alaska voor een reis naar Japan, de Filipijnen, Hongkong, Thailand, India, Egypte en Turkije. Geregeld verschijnen er in de krant reportages van Rosseels die Vandersteen opluistert met humoristische illustraties. Op deze reis doet hij veel inspiratie op voor toekomstige albums zoals de *Suske en Wiske*-verhalen *De Gouden Cirkel* (deel 51 in de oorspronkelijke nummering, 1960) of *De Sissende Sampan* (deel 60, 1963) en een aantal *De Rode Ridder*-strips zoals *Het Wapen van Rihei* (deel 6, 1961) en *De Val van Angkor* (deel 7, 1961).

Intussen is er het akkoord met Leopold Vermeiren om een stripversie van *De Rode Ridder* te lanceren. Een nieuwe reeks opstarten is altijd een risico waardoor Vandersteen liefst zelf de eerste delen voor zijn rekening neemt alvorens de reeks later over te dragen aan medewerkers uit zijn Studio Vandersteen. Doordat de reis al zijn tijd in beslag zal nemen, heeft hij enkel tijd om een korte inhoud voor het eerste verhaal te schrijven. Trouwe medewerker Karel Verschuere, met wie Vandersteen ondertussen al vele *Bessy*-albums gemaakt heeft onder het gezamenlijk pseudoniem Wirel, maakt de potloodtekeningen, terwijl Eduard De Rop (zijn ware voornaam is Edward, maar hij koos voor een internationaler klinkende versie) de inkt voor zijn rekening neemt en zoon Robert (Bob) Vandersteen de decors verzorgt.

Op 27 oktober is Vandersteen terug in het land. Van zijn medewerkers krijgt hij tot zijn grote tevredenheid een volledig afgewerkt verhaal voorgeschoteld dat klaar is voor een voorpublicatie en een albumuitgave.

De reeks kent een goede start en Vandersteen neemt enthousiast het tweede deel voor zijn rekening: *De Gouden Sporen* (1960).

Het studiosysteem en de medewerkers

De eerste medewerker van Willy Vandersteen is zijn vrouw, die aan het begin van zijn carrière, wanneer de zaken goed gaan, zijn tekeningen in inkt zet. Omdat hij elke klus aanneemt, moet hij al snel medewerkers in dienst nemen die zich toeleggen op het inkten, letteren, inkleuren of de decors. Een grote schare medewerkers passeert de revue. Sommigen worden vaste waarden, zoals Karel Biddeloo die vanaf *Drie Huurlingen* (deel 44, 1969) definitief *De Rode Ridder* overneemt. Anderen, Merho (*de Kiekeboes*) bijvoorbeeld, vliegen later zelf uit en lanceren eigen succesvolle reeksen.

Voor sommige reeksen zoals *Suske en Wiske* zijn de medewerkers per album duidelijk te herkennen.

Er zijn specifieke stijlverschillen tussen de albums te ontdekken omdat andere inkters eraan gewerkt hebben. Voor *De Rode Ridder* is het vaak moeilijker om de individuele hand van de medewerkers te herkennen. *Het Gebroken Zwaard* (deel 1, 1959) is een samenwerking tussen Karel Verschuere, Eduard De Rop en Bob Vandersteen. Vandersteens zoon werkt tot en met deel 3 mee aan de decors. Vooral in deel 1 is zijn inbreng duidelijk te herkennen in de vele gearceerde achtergronden die in latere albums ontbreken. Wie Vandersteens tekeningen van

Het betere arceerwerk in *Het Gebroken Zwaard*.

De Gouden Sporen in inkt heeft gezet, is minder duidelijk en de bronnen hieromtrent – met name Eduard De Rop en (de erfgenamen van) Karel Verschuere – lopen uiteen.

Terwijl Vandersteen verder de verhalen schrijft, werken Verschuere en De Rop vanaf deel 3 aan de grafische uitwerking. Tot en met *De Gouden Sikkels* (deel 8, 1961) werken ze door elkaar. Ze werken soms verder op elkaars schetsen, of zetten deze achteraf in inkt zodat een individuele stijl niet meer te herkennen valt. Vanaf *De Draak van Moerdal* (deel 9, 1961) werkt Verschuere alleen aan *De Rode Ridder*. De Rop verhuist definitief naar het *Suske en Wiske*-team waarvan hij al sinds 1959 deel uitmaakt met het album *De Zwarte Zwaan* (deel 47, 1959).

Leopold Vermeiren, een schoolinspecteur met veel fantasie

Leopold Vermeiren is een schoolinspecteur voor het lager onderwijs die zich na de Tweede Wereldoorlog toelegt op verhalen voor kinderen. Zijn *De Rode Ridder*-verhalen worden eerst bij Sheed & Ward en daarna bij de Zuid-Nederlandse Uitgeverij gepubliceerd voordat hij bij NV Standaard Boekhandel terechtkomt. Op dat moment is dat bedrijf zowel een uitgeverij als een boekhandelketen. Sinds 1985 zijn Standaard Boekhandel en Standaard Uitgeverij volledig aparte juridische entiteiten.

Alhoewel Vermeiren eigenlijk de geestelijke vader is van de Rode Ridder-figuur, wordt zijn naam niet vermeld op de strips. In die tijd hebben strips geen goede naam in de pedagogische middelen waar hij werkzaam is zodat hij liever niet openlijk met de stripreeks wordt geassocieerd. Wel mag hij als tegenprestatie de figuren

van Suske en Wiske gebruiken voor zijn reeks verhalen voor eerste lezertjes. Van 1962 tot 1964 worden twaalf delen uitgegeven van *Wij lezen met Suske en Wiske*, geïllustreerd door Studio Vandersteen.

Ondertussen blijft Vermeiren verder schrijven aan de jeugdboeken van *De Rode Ridder*. Rond 1983 zijn er ongeveer één miljoen exemplaren van verkocht. Uiteindelijk verschijnen er tot het jaar 2000 62 delen van zijn hand. Ronald Grossey (1992–1993) en Marc Legendre (2013) schrijven daarbovenop elk twee delen.

Vermeiren laat zijn held allerhande avonturen beleven in het Midden-Oosten, zelf vermijdt hij angstvallig om te dicht bij de originele locaties

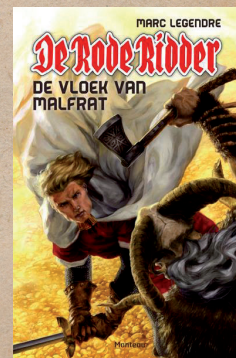
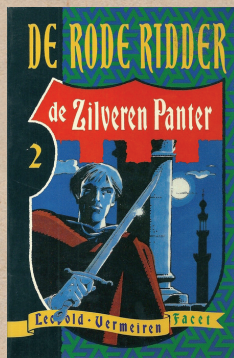
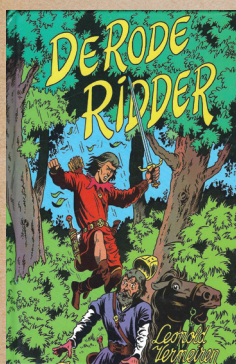

te komen: wanneer hij met zijn vrouw een cruise op de Middellandse Zee maakt, wil hij geen voet aan land zetten in het vroegere Libanon of Palestina. Hij blijft liever op het cruiseschip schrijven aan

nieuwe avonturen zodat zijn fantasiebeeld van de plaatsen die hij beschrijft niet beïnvloed wordt door de werkelijke situatie ter plaatse.

Minder bekend, want op anonieme basis, is dat hij in de jaren zeventig ook scenario's schrijft en ideeën levert voor de reeks *Jommeke* van Jef Nys. Onder het pseudoniem Paul Ticher publiceert hij in de jaren tachtig ook nog soft-erotische verhalen.

Leopold Vermeiren sterft op 14 december 2005 op 91-jarige leeftijd.

Enkele covers van de boekenreeks. De (cover)illustraties van de jeugdromans en diverse andere uitvoeringen waren het werk van Jan de Simpele, Paul Asloos, Karel Verschuere, Chris Fontijn, Stef Van Stiphout, Karel Biddelo, Jeff Broeckx, Robert Wuyts, Ronald Van Riet, Marvano en Randy Gallegos.

1. HET GEBROKEN ZWAARD

TEKENINGEN: Willy Vandersteen / Karel Verschuere / Eduard De Rop / Bob Vandersteen
 SCENARIO: Willy Vandersteen
 VOORPUBLICATIE: 6 november 1959 tot 4 januari 1960
 EERSTE DRUK: 1959
 HERUITGAVE IN KLEUR: 1993

Dit verhaal werkt Studio Vandersteen op een dikke twee maanden af. Willy Vandersteens eigen bijdrage blijft beperkt tot een synopsis. Het bevat vele klassieke Vandersteen-elementen zoals legendes, geheime panelen, een vleugje magie, enzovoort.

In dit verhaal gebruikt rentmeester Reyhold van Eikendaele de oude legende van het gebroken zwaard om de macht te grijpen. Aanvankelijk is hij het eerste slachtoffer van deze legende. De consternatie is uiteraard groot wanneer Reyhold zelf achter de talrijke ongelukken zit die aan het gebroken zwaard worden toegeschreven.

De rentmeester is een echte slechterik en krijgt op het einde één plaatje de tijd om het tijdelijke voor het eeuwige te wisselen. Meer woorden (en beelden) worden er niet aan hem vuilgemaakt. Expliciete doden vallen er voor de rest niet in deze strip die toch voor een niet al te oud publiek bedoeld is.

De figuur van de Rode Ridder wordt nergens toegelicht: hij is een doodgewone, dolende ridder op zoek naar de spreekwoordelijke weduwen en wezen die zijn bijstand nodig hebben. Wie hij precies is en waar hij vandaan komt, blijft een raadsel.

Voorlopig loopt deze strip over drie stroken per bladzijde. Pas vanaf *De Galmende Kinkhoorns* (deel 14, 1963) schakelen de makers over op vier stroken per pagina. In de kranten worden deze stroken naast elkaar voorgepubliceerd in plaats van onder elkaar.

Ter ere van vijftig jaar *De Rode Ridder* in 2009 laten Martin Lodewijk en Claus Scholz Johan nog eens terugkeren naar Eikendaele in *Het Behouden Zwaard* (deel 224, 2009). Reyhold is daarin opgestaan uit de doden en zint op wraak.

Twee gelijkaardige scènes in *Het Gebroken Zwaard* en *Het Behouden Zwaard*.

DEEL 1

HET GEBROKEN ZWAARD

